

Aáry-Tamás Lajos

Fegyelmi tárgyalás az oktatási jogok biztosához érkezett panaszok fényében

Az Alkotmány 70/F. és 70/G. §-a kimondja, hogy a Magyar Köztársaság biztosítja az állampolgárok számára a művelődéshez való jogot. Ezt a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező általános iskolával, képességei alapján mindenki számára hozzáférhető közép- és felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők anyagi támogatásával valósítja meg. A Magyar Köztársaság tiszteletben tartja és támogatja a tudományos és művészeti élet szabadságát, a tanszabadságot és a tanítás szabadságát.

Az elmúlt években számos panasz érkezett azzal kapcsolatban, hogy az intézmények eltanácsolják a tanulókat az iskolából. A közoktatási törvény 75. §-a tételesen felsorolja az önkormányzati fenntartású iskolákra nézve a tanulói jogviszony megszűnésének eseteit. Ezek között nem szerepel az, hogy az iskola javasolja a jogviszony megszüntetését. A felsorolás nem példálózó, hanem kimerítő jellegű, tehát az itt nem szereplő esetek mind jogszerűtlennek minősülnek függetlenül attól, hogy a tanuló, vagy annak szülője korábban mit követett el, elkövetett-e egyáltalán valamit. A közoktatási törvény és végrehajtási rendeletei (e tekintetben elsősorban a nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet az irányadó) szabályozzák, hogy milyen eszközökkel rendelkezik egy iskola a tanulók nem megfelelő viselkedésének szankcionálására. A közoktatási intézmény alkalmazhat ún. fegyelmező intézkedéseket (figyelmeztetés, intő, rová, stb.), illetve indíthat fegyelmi eljárást. A két út között különbség, hogy míg a fegyelmező intézkedéseket a jogalkotó nem szabályozza részletesen a jogszabályokban, ezek konkrét formáit, illetve alkalmazásuk feltételeit, szabályait az adott közoktatási intézmény belső szabályzatára bízta, addig a fegyelmi eljárás minden apró mozzanatát jogszabály rendezi. Ennek a megkülönböztetésnek egyébként többek között az az indoka, hogy a fegyelmi eljárás súlyos jogkövetkezményekkel jár. A közoktatási intézmény, amennyiben úgy ítéli meg, hogy a tanuló kötelezettségeit megszegte, a felsorolt utak közül választhat. Nem választhatja viszont azt, hogy javasolja a tanuló távozását az iskolából. Ezzel ugyanis megkerülné a fegyelmi eljárás lefolytatását, amelynek jelentőségét éppen az adja, hogy garanciális jellegű, mind az intézmény, mind a tanuló számára. A fegyelmi eljárás során bizonyítási eljárást kell lefolytatni, indokolással ellátott határozatot kell hozni, amely ellen fellebbezést lehet benyújtani. Az eltanácsolás nemcsak azért aggályos, mert a jogszabályok szó szerinti értelmezésének nem felel meg. Nem mentesítő indok az, hogy egy ilyen felszólítás vagy javaslat semmiféle jogi kötőerővel nem bír, ugyanis így is komoly hatást tud gyakorolni a szülőre. A szülő és az iskola képviselőjében eljáró igazgató helyzete ugyanis rendkívül eltérő. A szülő ilyen helyzetben nincsen alkupozícióban. Természetesen nem kíván gyermekének rosszat, nem akarja, hogy gyermeke egy esetleges ellenséges környezetben legyen kénytelen tanulni. Az iskola részéről érkező hasonló felszólítás nyomán látszólag a szabad iskolaválasztás jogával él, amikor elviszi gyermekét más intézménybe, valójában azonban nyomásnak enged, egyszerűen azért, mert nincs más lehetősége. Ezzel a megoldási móddal az iskola jogon kívüli útra tereli az ügyet, azt az ügyet, amelynek pedig jogilag szigorúan kötött rendben kellene zajlania.

A hivatalunk által folytatott vizsgálatok alapján megállapítható, hogy sok esetben azért sérülnek az oktatási szereplők jogai, mert az intézmények nem tartják be azon garanciális jelentőségű rendelkezéseket, amelyek az előzőekben bemutatott jogok

érvényesülésének előfeltételei. Garanciális rendelkezéseknek tekintjük a nevelési-oktatási intézmények belső szabályzataira vonatkozó előírásokat, hiszen e szabályzatok a tanulói jogviszony tartalmára vonatkozóan széleskörűen kiegészítik a jogszabályok rendelkezéseit. Garanciális jelentőségük továbbá az oktatási szereplők tájékoztatására vonatkozó rendelkezések, illetve a közoktatási törvény és a 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet eljárási szabályai.

Az oktatási jogok biztosának következetesen képviselt álláspontja szerint a legsúlyosabb jogsértés, amely nevelési-oktatási intézményben előfordulhat, a fizikai bántalmazás. Az emberi méltósághoz való jog mindenkit – így az oktatás valamennyi szereplőjét – megillető alkotmányos alapjog, amely alapján többek között tilos a tanulók testi és lelki bántalmazása, megalázó büntetésben való részesítése. Az emberi méltósághoz való jog az oktatási szereplőket életkorukra való tekintet nélkül megilleti. A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 10. § (2) bekezdése szerint a gyermek, illetve a tanuló személyiségét, emberi méltóságát és jogait tiszteletben kell tartani, és védelmet kell számára biztosítani a fizikai és a lelki erőszakkal szemben. A gyermek és a tanuló nem vethető alá testi fenyegetésnek, kínzásnak, kegyetlen, embertelen megalázó büntetésnek vagy bánásmódnak.

Az emberi, állampolgári, gyermeki és tanulói jogokat a pedagógus nem vonhatja el, ugyanis azok nem pedagógiai mérlegelés függvényei. Érvényesülésük nem függ attól sem, hogy a gyermek, illetve a diák teljesíti-e a kötelességeit az óvodában vagy az iskolában, tehát a gyermekeket, tanulókat megillető alapvető emberi jogok nem állíthatók összefüggésbe a kötelességek teljesítésével.

Tapasztalataink szerint a testi fenyegetést alkalmazó pedagógusok részéről gyakran elhangzik az az érv, hogy a rend biztosítása érdekében a súlyosan fegyelmezetlen gyermekkel, tanulóval szemben a pedagógusnak gyakran nincs más eszköze, mint a testi fenyegetés. Amennyiben a gyermek fegyelmezetlen, indokolt, hogy a pedagógus vele szemben fegyelmező eszközt alkalmazzon. A fegyelmezés során azonban csak olyan eszközöket vehet igénybe, amelyek alkalmazásával nem követ el jogsértést. A nevelő-oktató tevékenység során a pedagógusok szabadon mérlegelhetik, hogy milyen pedagógiai módszert választanak a gyermekek fegyelmezésére. Választásuknak azonban szigorú jogi korlátai vannak: nem alkalmazható olyan fegyelmezési eszköz, amellyel a pedagógus megsérti a gyermek legalapvetőbb jogait, a méltósághoz és a testi épséghez való jogát.

A tanuló testi épsége akkor is veszélybe kerülhet, ha őt tanuló társai bántalmazzák. A pedagógusok mulasztásának kérdése ilyenkor is felmerül, hiszen az iskolának gondoskodnia kell a tanulók felügyeletéről.

Egy szülő azért fordult hozzánk, mert szerinte gyermekét diáktársai az iskolában folyamatosan bántalmazzák. Az elszenvedett lelki sérülések következtében gyermekét pszichológushoz kell hordania. Az intézményvezető nyilatkozatában azt állította, hogy sem neki, sem az iskola pedagógusainak nincs tudomásuk arról, hogy a gyermeket diáktársai folyamatosan bántalmazzák, azt azonban elismerte, hogy a gyermeket két alkalommal magasabb évfolyamra járó tanulók valóban megverték. Elmondása szerint azonban mindkét esetben a panaszos fia volt az, aki kezdeményezte a verekedést. Ezeket a pedagógusok azonnal észlelték, de nem látszottak a gyermekeken külsérelmi nyomok, így nem kellett orvost hívni hozzá, és aznap a tanítási órákon a szokott rendnek megfelelően részt vett. Az intézményvezető tájékoztatása szerint a verekedők mindannyian büntetést kaptak, köztük a panaszos fia is, mivel vétettek a házirend szabályai ellen. Az intézményvezető szerint a panaszos gyermekének pszichológiai

kezelésére a gyermek személyiségével kapcsolatos okok miatt van szükség. Az igazgató tájékoztatott arról is, hogy az intézmény mindenkor eleget tesz felügyeleti kötelezettségének.

Az ügyben a következőt állapítottuk meg. A közoktatási törvény 41. § (5) bekezdése értelmében a nevelési-oktatási intézménynek gondoskodnia kell a rábízott gyermekek, tanulók felügyeletéről, a nevelés és oktatás egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtéséről, a tanuló- és gyermekbaleseteket előidéző okok feltárásáról és megszüntetéséről, továbbá a gyermekek, tanulók rendszeres egészségügyi vizsgálatának megszervezéséről. A törvény az értelmező rendelkezések között definiálja a felügyelet fogalmát. Eszerint a felügyelet: a gyermek, tanuló testi épségének megóvásáról és erkölcsi védelméről történő gondoskodás, a nevelési-oktatási intézménybe történő belépéstől a nevelési-oktatási intézmény jogszerű elhagyásáig terjedő időben, továbbá a nevelési, illetve a pedagógiai program részeként tartott kötelező, a nevelési-oktatási intézményen kívül tartott foglalkozások, programok ideje alatt. A tanulók egészségét és biztonságát minden, azt veszélyeztető tényezővel szemben védelemben kell részesíteni. Ennek keretében a pedagógusok kötelessége a jogsérelmek, balesetek megelőzése, és minden olyan veszélyforrás időben való felismerése, amely a tanulók egészségének, testi épségének sérelmét eredményezheti. A fizikai bántalmazás megalapozhatja a bántalmazó tanulóknál fegyelmező intézkedések alkalmazását, illetve velük szemben fegyelmi eljárás megindítását. Ezek alkalmazása függ az intézmények belső szabályzataiban (pl. házirend) meghatározottaktól. Vizsgálatunk során azonban megállapítottuk, hogy az iskola valóban eleget tett felügyeleti kötelezettségének, ezért az ügyben kezdeményezést nem fogalmaztunk meg. (K-OJOG-390/2006.)

Az eltanácsolás problémájával minden évben találkozunk. Az ilyen jellegű igazgatói döntések hátterében gyakran az áll, hogy az iskola nem tartja elegendőnek a rendelkezésére álló pedagógiai eszközöket egy-egy nehezen kezelhető, problémás magatartású tanulóval szemben. A tanárok szerint ezek a diákok erőszakosak, nem fogadnak szót, és ezért őket hagyományos módszerekkel nem lehet fegyelmezni. Ezzel összefüggésben veszélybe kerülhetnek a többi tanuló oktatási jogai, hiszen a tanórákon a tananyag ismertetése helyett az idő nagyrészt a fegyelmezéssel telik el.

Amennyiben a gyermek fegyelmezetlen magatartásával nem tett eleget kötelezettségeinek, zavarta az órát, tanára és társai munkáját, úgy indokolt vele szemben fegyelmező eszköz alkalmazása. A közoktatási törvény 76. § (1) bekezdése úgy fogalmaz, hogy amennyiben a tanuló a kötelességeit vétkesen és súlyosan megszegi, fegyelmi eljárás alapján, írásbeli határozattal fegyelmi büntetésben részesíthető. A törvény indokolása is a fegyelmi eljárás indításának lehetőségére helyezi a hangsúlyt, amikor arra utal, hogy a vonatkozó paragrafus meghatározza a tanuló védelme érdekében azokat a szabályokat, amelyek alapján a fegyelmi eljárást le lehet folytatni, illetve a fegyelmi eljárás alapjául a kötelesség vétkes és súlyos megszegése szolgálhat. A pedagógusok akkor teljesítik a közoktatási törvényben lefektetett kötelezettségeiket, ha a kötelességszegő gyermekekkel szemben a jogszabályok által szabályozott eljárás szerint járnak el. A nevelő-oktató tevékenység során a tanárok szabadon mérlegelhetik, hogy milyen pedagógiai módszert választanak a tanulók ösztönzésére, fegyelmezésére, az eszközök megválasztásának és alkalmazásának azonban szigorú jogi korlátai vannak. A közoktatási törvény 76. §-a garanciális jelleggel határozza meg a fegyelmi eljárás lefolytatásának feltételeit, az eljárás menetét, illetve a lehetséges büntetéseket, és azok alkalmazásának korlátait. Felmerül a kérdés, hogy ilyen esetekben meddig terjed az igazgató felelőssége a kialakult konfliktus rendezésében és megelőzésében. A közoktatási törvény 54. § (1) bekezdése alapján a közoktatási intézmény vezetőjének feladata az intézmény szakszerű

és törvényes működésének biztosítása. A nehezen fegyelmezhető gyermekek esetében az iskola pont azzal tesz eleget a kötelezettségének, hogyha a gyermeket nem hozza kiszolgáltatott helyzetbe, a gyermekkel szemben – bármely más tanulóhoz hasonlóan – a jogszabályokban megállapított módon jár el. Ha vétkes kötelezettségzegést követ el a tanuló, akkor a közoktatási törvényben és az iskolai házirendben meghatározott módon felelősségre vonja. Ha a nehezen fegyelmezhető gyermeknél magatartási zavart, a beilleszkedési képesség sérülését észleli az intézményvezető vagy a pedagógus, akkor felhívja a szülőt, hogy forduljon gyermekével nevelési tanácsadóhoz, de a szülő egyetértése nélkül nem küldheti el a gyermeket a szakvizsgálatra. Ezekben a helyzetekben tehát a jog garanciális jogintézmények biztosításával a konfliktusrendezés határait jelöli ki, de a tartalmat, a tényleges megoldást csak pedagógiai eszközökkel lehet elérni. Az intézményvezető feladata annak biztosítása, hogy az iskolában a hasonló esetek kezelése a jogszabályban meghatározottak szerint és a megfelelő színvonalú pedagógiai munka segítségével történjék.

A nem helyi önkormányzatok által fenntartott intézmények esetében a tanulói jogviszony megszüntetésére vonatkozó szabályozás a fentiekől eltérően alakul. A közoktatási törvény 81. § (1) bekezdésének d) pontja szerint ugyanis ha a nevelési-oktatási intézményt nem helyi önkormányzat, illetve nem állami szerv tartja fenn az óvodai, iskolai, kollégiumi felvétel, továbbá az óvodai elhelyezés, a tanulói jogviszony, illetőleg a kollégiumi tagsági viszony fenntartása – írásbeli megállapodásban – fizetési kötelezettséghez köthető. Az óvodai elhelyezés, a tanulói jogviszony és a kollégiumi tagsági jogviszony megszüntetésével kapcsolatosan tehát – írásbeli megállapodásban – a törvénynek a jogviszony megszüntetésére vonatkozó előírásaitól el lehet térni.

A 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet 5. számú melléklete szerint a fegyelmi eljárás megindításáról a tanulót, illetőleg a kiskorú tanuló szülőjét – a tanuló terhére rótt kötelelességzegés megjelölésével – értesíteni kell. Az értesítésben meg kell jelölni a fegyelmi tárgyalás időpontját és helyét, azzal a tájékoztatással, hogy a tárgyalást akkor is meg lehet tartani, ha a tanuló, a szülő vagy a meghatalmazott ismételt szabályszerű meghívás ellenére nem jelenik meg. Tájékoztatni kell a tanulót arról, hogy az eljárásban meghatalmazott is képviselheti. Az értesítést oly módon kell kiküldeni, hogy azt a tanuló, a szülő és képviselőjük külön-külön a tárgyalás előtt legalább egy héttel megkapja.

A rendelet kimondja, hogy a fegyelmi tárgyalás során a fegyelmi jogkör gyakorlója köteles a határozathozatalhoz szükséges tényállást tisztázni. Ha ehhez a rendelkezésre álló adatok nem elegendők, hivatalból vagy kérelemre bizonyítási eljárást folytat le. Bizonyítási eszközök lehetnek különösen: a tanuló és a szülő nyilatkozata, az irat, a tanúvallomás, a szemle és a szakértői vélemény. A fegyelmi eljárás során törekedni kell minden olyan körülmény feltárására, amely a kötelelességzegés elbírálásánál, a fegyelmi büntetés meghozatalánál a tanuló ellen, illetve a tanuló mellett szól.

A rendelet szerint a fegyelmi eljárást határozattal meg kell szüntetni, ha a tanuló nem követett el kötelelességzegést, vagy a kötelelességzegés ténye, illetve, hogy azt a tanuló követte el, nem bizonyítható.

A 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet idézett melléklete a fegyelmi eljárásról szóló határozat formai és tartalmi kellékeiről is rendelkezik. E rendelkezések szerint a fegyelmi határozat rendelkező része tartalmazza a határozatot hozó szerv megjelölését, a határozat számát és tárgyát, a tanuló személyi adatait, a fegyelmi büntetést, a büntetés időtartamát, felfüggesztését és az eljárást megindító kérelmi jogra való utalást. A fegyelmi határozat

indokolása tartalmazza a köteleességszegés rövid leírását, a tényállás megállapításának alapjául szolgáló bizonyítékok ismertetését, a rendelkező részben foglalt döntés indokát, elutasított bizonyítási indítvány esetén az elutasítás okát, a határozat meghozatalának napját, a határozatot hozó aláírását és a hivatali beosztásának megjelölését. Ha első fokon a nevelőtestület jár el, a határozatot a nevelőtestület nevében az írja alá, aki a tárgyalást vezette, továbbá a nevelőtestület egy kijelölt, a tárgyaláson végig jelen lévő tagja

A fenti szabályok ismerete és betartása rendkívüli jelentőséggel bír egy iskola életében. A sebtiben összeüttöt határozatot ha megtámadják, a másodfokon eljáró fenntartó, az oktatási jogok biztosa valamint végső soron a bíróság megállapítja, hogy az iskola jogot sértett. Erkölcsi veszteségként fogja az intézmény megérni, hogy a jog a bűntést védi, pedig a fegyelmi szabályok be nem tartása eltörpül a fegyelmi vétség súlya mellett! Az ilyen esetekben azonban még a bíróság sem szokta megkérdőjelezni, hogy az illető elkövette-e az adott cselekményt vagy sem. Csupán alkalmaz egy nagyon fontos jogi elvet: a jogszerűtlen eljárásban hozott határozat a tartalmától függetlenül csak jogsértő lehet!

Két szülő a gyermekeikkel szemben lefolytatott fegyelmi eljárás, valamint gyermekeik tanulói jogviszonya megszüntetésének jogszerűtlenségét kifogásolva fordult hivatalunkhoz. A tanulók egy budapesti szakképző iskolában tanultak, ahol egy adományok gyűjtésére rendszeresített tárolót valaki feltört és tartalmát eltulajdonította. Az iskolavezetés közvetett bizonyítékok alapján a két tanulót tartotta felelősnek az esetért, így fegyelmi eljárást indított ellenük.

A hivatalunk részére elküldött jegyzőkönyv alapján megállapítottuk, hogy a fegyelmi tárgyalás során a bizonyítási eszközök közül a tanulók nyilatkozatát és a tanúvallomásokat felhasználva kísérelték meg feltárni a tényállást. A meghallgatott tanúk vallomásuk során csupán azt tudták kijelenteni, hogy az eljárás alá vont tanulók a kérdéses időpontban a tároló közelében tartózkodtak, azt azonban nem tudták megerősíteni, hogy azt ők törték volna fel. Az érintett tanulók ugyanakkor egybehangzóan azt nyilatkozták, hogy a tárolót nem ők törték fel. Arra vonatkozóan tehát, hogy a fegyelmi eljárás tárgyát képező tettet az eljárás alá vont tanulók követték el, egyetlen bizonyító erejű adat sem hangzott el. Az ügyben eljáró fegyelmi bizottság azonban bizonyítottan találta a köteleességszegés tényét, és a tanulókra az eltiltás a tanév folytatásától fegyelmi büntetést szabta ki, melynek végrehajtását a tanév végéig felfüggesztette. A határozat azt is tartalmazta, hogy amennyiben a tanulók a felfüggesztés ideje alatt újabb fegyelmi vétséget követnek el, életbe lép a határozat.

Tekintettel arra, hogy a tanulók a fenti eset után néhány nappal újabb fegyelmi eljárásra alapot adó cselekményt követtek el, az intézmény ismételten fegyelmi eljárást kezdeményezett velük szemben, amelynek következtében a korábban kiszabott fegyelmi büntetés életbe lépett, és az iskola a tanulók tanulói jogviszonyát megszüntette. Az intézménynek ez esetben is a vonatkozó jogszabályok rendelkezései szerint kellett volna eljárnia, és jogszerű fegyelmi eljárás keretében kellett volna megállapítania az érintettek fegyelmi felelősségét. Az intézmény azonban nem tartotta be a tárgyalásról szóló értesítési, illetőleg tájékoztatási kötelezettségét. Az eljárási jogszabálysértésen az a tény sem változtatott, hogy a szülők részt vettek a tárgyaláson. A fegyelmi tárgyalásról készült jegyzőkönyv alapján ismételten nem volt megállapítható, hogy a tanulóknak felrótt fegyelmi vétség elkövetését milyen bizonyítékok támasztották alá, és milyen fegyelmi büntetés kiszabására került sor.

Az érintettek hivatalunk rendelkezésére bocsátották azt az értesítést is, melyet a két fegyelmi tárgyalás alapján küldött az iskola, s melyben tájékoztatták a szülőket a fegyelmi büntetéséről. Az iskola által küldött levél azonban a fegyelmi határozat formai

kellékeire vonatkozó rendelkezéseknek nem felelt meg, nem tartalmazta többek között a fellebbezési jogra való utalást, valamint a bizonyítékok ismertetését.

A fegyelmi eljárás során az eltiltás a tanév folytatásáról büntetés kiszabására, majd e döntés nyomán a tanulói jogviszony megszüntetésére került sor mindkét tanuló esetében. Az eltiltás az adott iskolában a tanév folytatásától és a kizárás az iskolából büntetések azonban nem azonosak. A közoktatási törvény 75. § (4) bekezdése szerint a tanulói jogviszony a kizárás az iskolából fegyelmi határozat jogerőre emelkedésének napján szűnik meg. Ám az eltiltás az adott iskolában a tanév folytatásától büntetéshez a törvény nem fűzi a tanulói jogviszony megszűnésének következményét.

A rendelkezésünkre álló adatok alapján megállapítottuk, a fegyelmi bizottság az első fegyelmi eljárás során nem tudta bebizonyítani, hogy az eljárás alá vont tanulók követték el a cselekményt, ezért a fegyelmi büntetés kiszabása jogszerűtlen volt. Megállapítottuk továbbá, hogy a második fegyelmi eljárás lebonyolítására is az eljárási szabályok megsértésével került sor, amely az érintett tanulók oktatási jogainak sérelmét okozta. Álláspontunk szerint a fegyelmi határozat sem felelt meg a jogszabályi előírásoknak. Nem tartalmazta többek között a fellebbezési jogra való utalást. Megállapítottuk továbbá, hogy a két tanuló tanulói jogviszonyának megszüntetésére a közoktatási törvény rendelkezéseinek megsértésével került sor. A fentiekre tekintettel azzal a kezdeményezéssel fordultunk az intézmény vezetőjéhez, hogy tegye meg a szükséges intézkedéseket az érintett tanulók tanulói jogviszonyának helyreállítása érdekében. Kezdeményeztük továbbá, hogy a jövőben az intézmény a fegyelmi eljárások lebonyolítása során a jogszabályoknak megfelelően járjon el. Az igazgató kezdeményezésünket nem fogadta el, így azzal az ajánlással fordultunk az intézmény fenntartójához, hogy törvényességi ellenőrzés keretében az érintett tanulók ellen lefolytatott fegyelmi eljárás törvényességét a fenti szempontokra tekintettel vizsgálja meg.

A két eljárás lefolytatásának módját a fenntartó is jogsértőnek találta, így felhívta az intézményvezető figyelmét a törvényesség helyreállítására. Az intézményvezető levélben tájékoztatta hivatalunkat arról, hogy az érintett tanulók tanulói jogviszonyát 2002 októberében helyreállította. (K-OJOG-131/2002.)

Egy szülő a gyermekével szemben indított fegyelmi eljárás indokolatlanságát sérelmezte panaszában. Elmondása szerint több tanuló, köztük a gyermeke, papírgalacsinokat dobált az órán. Meglátása szerint ez nem olyan súlyú tett, amely megalapozná a fegyelmi eljárás megindítását. Tájékoztattuk a szülőt, hogy fegyelmi eljárás akkor indítható, ha a tanuló a kötelezettségeit vétkesen és súlyosan megszegi. A tanuló által elkövetett cselekmény súlyát azonban az iskola ítéli meg a szervezeti és működési szabályzatában lefektetett magatartási szabályok alapján. Vizsgálatunk során megállapítottuk, hogy a sérelmezett eljárásra a jogszabályi előírásoknak megfelelően került sor, így a panaszos gyermekének oktatási jogai nem sérültek. (K-OJOG-319/2002.)

A fegyelmi eljárásra vonatkozó garanciális rendelkezések be nem tartása komoly károkat okozhat egy oktatási intézményben. Ha a tanulók azt látják, hogy adott esetben társukat nem büntetik meg, hanem eltanácsolják az iskolából, akkor ezt okkal értelmezhetik úgy is, hogy vannak bűnök, amelyek nem járnak büntetéssel! Vannak olyanok, akik megúsztatják. Egy-egy ilyen eset után a pedagógusok már hiába lépnek fel szigorúan a későbbi jogsértőkkel szemben, már nem fognak hinni nekik sem a diákok, sem a szülők, hiszen elértéktelenedett a jog. Ez még akkor is így van, ha a pedagógusok jót akarnak a fegyelmi vétséget elkövetővel, nem akarják megbélyegezni. Máskor az iskola csak szabadulni szeretne a problémás

gyermektől. A végeredmény azonban mindkét esetben az, hogy már nem a jog lesz a mindenki számára érthető, elfogadható zsinórmérték. Ilyen légkörben a konfliktusok az erő, a pozíció, a hatalom alapján bontakoznak ki, a kulturált feloldásnak ilyenkor már kicsi az esélye. Ezzel szemben a jog uralma azt a lehetőséget kínálja, hogy mindenkire egyformán vonatkozik, közösen értelmezhetik, a belső szabályokat az oktatási szereplők együtt alkotják és alakíthatják, a jog keretei pedig kijelölik és elősegítik az együttműködést. Demokratikus iskolában az együttműködésnek nincs alternatívája.